เรื่อง : ศ.นพ.พลภัทร โรจน์นครินทร์
ผศ.พญ.พรรณดี วัฒนบุญยงเจริญ
นพ.เจตวรรณ ศิริอักษร

การจ่ายเลือดด่วนพิเศษ Uncrossmatched Blood ในผู้ป่วยที่มีเลือดออกรุนแรง

ฝ่ายธนาคารเลือด โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

ในกรณีที่ผู้ป่วยประสบอุบัติเหตุหรืออยู่ในภาวะที่เสียเลือดมาก และจำเป็นต้องได้รับเลือดอย่างเร่งด่วน การให้เลือดแบบด่วนชนิด Crossmatched Blood ต้องใช้เวลาประมาณ 20 นาที ซึ่งอาจนานเกินไปสำหรับผู้ป่วยที่ต้องการรับเลือดอย่างเร่งด่วนพิเศษ ฝ่ายธนาคารเลือด โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย จึงได้กำหนดให้มีการให้เลือดแบบ Uncrossmatched Blood สำหรับผู้ป่วยกรณีฉุกเฉินที่ต้องการเลือดเร่งด่วนมากโดยจะใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที เพื่อช่วยให้ผู้ป่วยผ่านพ้นนาทีวิกฤติไปได้อย่างปลอดภัย

ศ.นพ.พลภัทร โรจน์นครินทร์

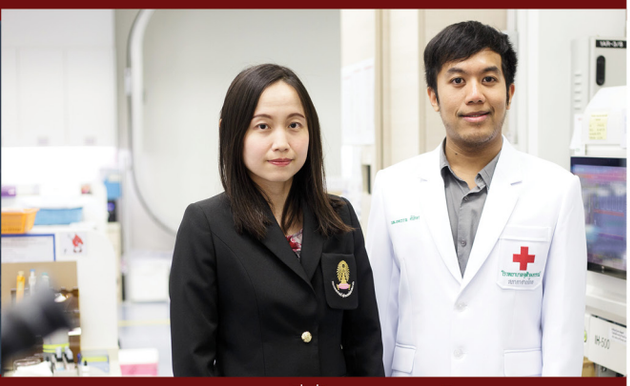

ผศ.พญ.พรรณดี วัฒนบุญยงเจริญ
นพ.เจตวรรณ ศิริอักษร

ศ.นพ.พลภัทร โรจน์นครินทร์ ฝ่ายธนาคารเลือด โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ อธิบายถึงการเตรียมเลือดสำหรับผู้ป่วยว่า โดยทั่วไปในกรณีที่ไม่ฉุกเฉิน การเตรียมเลือดสำหรับผู้ป่วยจะมีการนำเลือดของผู้ป่วยมาทดสอบหาหมู่เลือดและทำการตรวจสอบว่า เลือดของผู้ป่วยกับเลือดของผู้บริจาคสามารถเข้ากันได้หรือไม่ กระบวนการนี้เรียกว่า Crossmatched Blood โดยจะใช้เวลาประมาณ 1.5-2 ชั่วโมง ซึ่งผู้ป่วยจะได้รับเลือดที่ตรงหมู่เลือดและมีโอกาสเข้ากันได้ดีกับผู้ป่วยมากกว่า แต่ในผู้ป่วยบางรายที่จำเป็นต้องใช้เลือดทันทีทางธนาคารเลือดมีบริการให้เลือดแบบด่วนชนิด Crossmatched Blood แต่หากผู้ป่วยที่มีเลือดออกมากจากอุบัติเหตุ หรือจากโรคต่างๆ เช่น โรคแผลในกระเพาะอาหาร หรือการผ่าตัดที่ต้องการใช้เลือดอย่างเร่งด่วนพิเศษ จำเป็นต้องใช้เลือดที่ไม่ผ่านการทดสอบความเข้ากันได้ของผู้ป่วยกับผู้บริจาค ที่เรียกว่า Uncrossmatched Blood เพื่อช่วยให้ผู้ป่วยสามารถผ่านช่วงวิกฤตินั้นไปได้ ซึ่งการตัดสินใจว่าจะให้เลือดประเภทใดขึ้นอยู่กับการวินิจฉัยของแพทย์ผู้รักษาว่าผู้ป่วยสามารถรอรับเลือดได้มากน้อยเพียงใด โดยจะมีเกณฑ์กำหนดในการให้เลือด ดังนี้

1 ผู้ป่วยต้องการเลือดทันที และไม่ทราบหมู่เลือดของผู้ป่วย สามารถใช้เลือด Uncrossmatched Blood หมู่เลือดโอ ซึ่งมีเตรียมไว้ในห้องฉุกเฉิน สำหรับหอผู้ป่วยหรือห้องผ่าตัด สามารถติดต่อขอที่ธนาคารเลือดโดยตรงใช้เวลา 10-15 นาที โดยการจ่ายเลือดชนิดนี้จะจำกัดจำนวนไม่เกิน 4 ยูนิตเท่านั้น

2 ผู้ป่วยที่ต้องการเลือดด่วนพิเศษ สามารถใช้เลือด Uncrossmatched Blood ใช้เวลา 10-15 นาที โดยการจ่ายเลือดชนิดนี้จะจำกัดจำนวนไม่เกิน 4 ยูนิตเท่านั้น

3 ผู้ป่วยที่ต้องการเลือดด่วน สามารถใช้เลือด Crossmatched Blood แบบเบื้องต้น ใช้เวลา 20 นาที

4 ผู้ป่วยที่สามารถรอเลือดได้ ผู้ป่วยจะได้รับเลือด Crossmatched Blood แบบสมบูรณ์ ซึ่งสามารถมั่นใจได้ว่าเลือดของผู้บริจาคสามารถเข้ากับผู้ป่วยได้อย่างแน่นอน ใช้เวลาประมาณ 1.5-2 ชั่วโมง

ศ.นพ.พลภัทร กล่าวเพิ่มเติมว่า ถึงแม้จะมีการให้เลือดฉุกเฉินแบบ Uncrossmatched Blood แต่ระหว่างจ่ายเลือดจะมีการนำเลือดของผู้ป่วยมาทำ Crossmatched Blood พร้อมกันไปด้วย เพราะเมื่อผู้ป่วยต้องการรับเลือดเสริม ผู้ป่วยจะได้รับเลือดที่ผ่านการทดสอบความเข้ากันได้ระหว่างเลือดผู้ป่วยและเลือดผู้บริจาค ทำให้ผู้ป่วยได้รับเลือดที่เข้ากันได้แน่นอน อีกทั้งในกรณีที่ผู้ป่วยเสียเลือดมาก นอกจากเม็ดเลือดแดงแล้ว ผู้ป่วยมักต้องการพลาสมาและเกล็ดเลือด โดยฝ่ายธนาคารเลือดจะมีการเตรียมส่วนประกอบของเลือด ที่เรียกว่าการทำ Massive Transfusion Protocol ไว้ คือจะจ่ายเม็ดเลือดแดงให้พร้อมกับพลาสมาและเกล็ดเลือด เมื่อผู้ป่วยต้องการก็สามารถนำมาใช้ได้อย่างทันท่วงที

ผศ.พญ.พรรณดี วัฒนบุญยงเจริญ ฝ่ายธนาคารเลือด โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กล่าวว่า การให้เลือดแบบ Uncrossmatched Blood ควรใช้ในกรณีที่ผู้ป่วยต้องการเลือดอย่างเร่งด่วนเท่านั้น มิฉะนั้นอาจจะเกิดผลเสียต่อผู้ป่วยได้ ซึ่งโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการการใช้เลือดอย่างเหมาะสมเข้ามาตรวจสอบหลังจากที่มีการจ่ายเลือดแบบ Uncrossmatched Blood ให้ผู้ป่วยว่ามีการใช้เลือดอย่างเหมาะสมหรือมีความจำเป็นต้องใช้อย่างแท้จริงหรือไม่ และเมื่อให้เลือดแก่ผู้ป่วยแล้วผลเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อเป็นการควบคุมการใช้เลือดอย่างเหมาะสมของแพทย์และเพื่อความปลอดภัยสูงสุดของผู้ป่วย

นอกจากนี้ **นพ.เจตวรรณ ศิริอักษร** ฝ่ายธนาคารเลือด โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ยังกล่าวเพิ่มเติมด้วยว่า ข้อจำกัดของการให้เลือดแบบ Uncrossmatched Blood คือเลือดที่ได้รับนั้นมีโอกาสที่จะเข้ากันไม่ได้กับผู้ป่วย เช่น ในผู้ป่วยบางรายที่มีแอนติบอดี (Antibody) ที่ไม่ใช่ anti-A และ anti-B อาจทำให้เกิดเม็ดเลือดแตกได้ แต่การให้เลือดแบบ Uncrossmatched Blood ก็มีข้อดีอย่างยิ่งสำหรับผู้ป่วยที่มีความจำเป็นต้องใช้เลือดทันที เพราะบางครั้งเวลาเพียงแค่ 20 นาทีในการรอการให้เลือดแบบ Crossmatched Blood เบื้องต้น อาจจะนานเกินไปสำหรับผู้ป่วยบางรายก็เป็นได้